

a poloze budoucích stanic, nýbrž též o jich pojmenování, jakož i o příjezdech a jich směru. Ohledně zapravení nákladů, termínu dokončení a budoucího udržování příjezdu budiž hleděno docíliti úmluvy. Vládě je vyhrazeno povolití stavbu stanic až po vyřízení otázky příjezdu. Shledá-li při rozhodování o poloze stanic ministerstvo železniční nutným modifikovati schválenou trať, rozhodne se současně dle důležitosti změny, již třeba předsevzítí, má-li změna tvořiti předmět další zvláštní předlohy, či má-li býti jen provedena při zřízení podrobného projektu. Též jde-li o vypuštění stanic nebo zastávek na dráhách, po nichž se již vozba provozuje, rozhodne se zpravidla teprve, když byla odbyvána komise staniční. Komisi lze však svolati v tomto případě též do jiného místa než do sídla zemského úřadu, a lze ji dle okolností spojití s politickou komisí pochozí (§§ 8—12 nař. m. o. ze dne 25. ledna 1879 č. 19 ř. z.).

III. Ke změně pojmenování stanice neb k pojmenování nově zřízené stanice neb zastávky třeba předchozího schválení ministerstva železničního (vým. m. o. ze dne 27. července 1881 č. 23257). Počet a polohu stanic zjišťuje m. ž. dle svého uvážení (rozh. spr. s. ze dne 21. března 1887 č. 763).

Stanovy spolkové a společenstevní viz Spolky a Smlouva společenstevní.

Starokatolíci viz Církev starokatolická.

Starosta obecní, okresní viz Obce a Okresy.

Statek důchodový viz Společenstva zemědělská a statky důchodové.

Statek obecní viz Obce (politické).

Statek veřejný.

I. Pojem.

Statkem veřejným vyznačují se veškeré věci jsoucí ve vlastnictví státu nebo některé obce (okresu, země), kteréž dle svého určení a povahy obecnému užívání, tudíž veřejnosti slouží (§ 287 o. o. z.). Že veřejný statek jest vlastnictvím státu neb obce, plyne jasně z § 286 o. o. z., dle něhož každá věc, pokud není věcí pána nemající, náleží buď státu neb osobě soukromé, k nimž i obce se počítají. Dle toho, zda-li veřejný statek jest ve vlastnictví státu nebo obce v nejšířším smyslu slova, t. j. obce, okresu nebo země, rozeznává se statek státní, obecní, okresní nebo zemský na rozdíl od jmění státního, obecního, okresního a zemského, jehož účelem jest, aby z něho potřeby státu, obce atd. byly uhražovány. Z pravidla jest povaha veřejného statku jasně vyznačena; jsou však též statky, jako na př. budovy státních úřadů, knihovny, obrazárny, školy, jichž povaha jako statků veřejných není zcela nepochybná, poněvadž tyto statky vedle obecného užívání též poskytují užitky, kteréž připadají vlastníku, aniž by bylo lze určití, zda-li užívání obecné či tyto užitky vlastníku příslušející mají převahu. Od statků veřejných sluší rozeznávati statky osob soukromých, na nichž veřejnosti náleží obecné užívání toliko v určitých směrech, jak tomu jest na př. u průchodních domů, pěšin a pod. Statky takové nelze veřejným statkům na roveň klásti (Randa, Vlastnictví, § 3), poněvadž obecné užívání veřejného statku každému dle zákona přísluší, kdežto zde obecné užívání soukromé věci se zakládá na zvláštním titulu právním z pravidla na vydržení nebo promlčení. Tomu svědčí též §§ 287 a 288 o. o. z.; neboť veřejný statek se tu klade naproti státnímu

a obecnímu jmění, z čehož plyne, že toliko statek jsoucí ve vlastnictví státu neb obce (okresu země), pokud slouží obecnému užívání, za veřejný statek se uznává. Takové obecné užívání soukromého statku má ráz jakési služebnosti, v pravdě jest však veřejným právem užívacím, jež soukromému statku potud, pokud se ho veřejně užívá, dodává povahy veřejnosti, pročež v tomto směru vztahují se na něho též předpisy platné o statcích veřejných.

II. Rázovité znaky veřejného statku: Veřejný statek jest vyloučen ze zápisu do knihy pozemkové (§ 2 zák. ze dne 5. prosince 1874 č. 92 z. z. pro král. České); okolnost tato značně přispěla ku zatemnění pojmu vlastnického práva na statcích veřejných. Řízení v tom směru není však zcela důsledné: mnohé statky, jež se čítají mezi statky veřejné, jako na př. kostely, školy, úřední budovy, se do pozemkové knihy zapisují, kdežto jiné veřejné statky, jako cesty, silnice, řeky, potoky, nejsou předmětem zápisu v knihách pozemkových, a vede se o nich toliko zvláštní seznam připojený ku pozemkové knize, t. zv. seznam veřejných statků. V tomto případě obmezuje se zápis na vyznačení parcely, aniž by se zapisovalo právo vlastnické. Důvodem vyloučení veřejných statků ze zápisu do knih pozemkových byl panující názor, že veřejný statek jest vyloučen z právního obchodu [o tom viz čl. Obce (politické)]. Avšak tato nezpůsobilost veřejných statků býti předmětem právního obchodu jest toliko relativní a to zejména též vzhledem ku právu vlastnickému. Tak mohou přejíti obecní silnice ve vlastnictví okresu, silnice okresní ve vlastnictví země a naopak. Proto se jeví naléhavá potřeba, aby i veřejný statek byl zapsán v knihách pozemkových; zápis tento by mohl býti proveden tím způsobem, že by se zároveň na listu vlastnickém vyznačil účel veřejnosti, jak tomu na př. již nyní jest při budovách školních.

Z toho, že veřejný statek jest ve vlastnictví státu neb obce (okresu, země), plynou tyto důsledky:

1. Vlastník má pečovati o zachování veřejného statku a má nésti veškeren náklad k tomu potřebný. Vybírají-li se poplatky za obecné užívání veřejného statku, nesluší je pokládati za náhradu za užívání, nýbrž za příspěvek na jeho zachování. V tom spočívá též podstatný rozdíl mezi veřejným statkem a státním a obecním jměním. Takové poplatky mají povahu dávek veřejnoprávních, kteréž mohou býti vybírány toliko na základě ústavního schválení.

2. Správa veřejného statku přísluší vlastníku, tudíž správa státního statku státu, obecního, okresního, zemského statku pak obci, okresu a zemi.

3. Ve sporech zastupuje státní statek finanční prokuratura (výn. min. fin. ze dne 13. srpna 1851 č. 188 ř. z.), statek obecní, okresní a zemský příslušný správní úřad, a jest i v tomto ohledu úřad obecní a okresní podřízen dozoru úřadu vyššího. Správní úřady mají bděti netoliko nad podstatou věci, nýbrž i nad přípustným jejím obecným užíváním a mají tudíž o nerušené obecné užívání veřejného statku pečovati a všechna v tom směru potřebná rozhodnutí a opatření učiniti. Též otázku, zdali a v jaké míře určité užívání veřejného statku každému přísluší, rozhoduje příslušný správní úřad. Obecné užívání, ohledně jehož platí zásada, že má býti každému v téže míře a v témž způsobu přístupno, upraveno jest nařízenými politickými, ve příčině statku obecního (okresního, zemského) příslušnými instrukcemi.

4. Veškeré užitky veřejného statku zbývající po uspokojení užívání veřejného připadají vlastníku veřejného statku, nejsou tedy věcmi pána nemajícími.

5. Přestane-li obecné užívání, osvobozuje se tím veřejný statek od tohoto břemene a neobmezené vlastnictví k němu nabývá plného významu. O zrušení veřejnosti nějakého statku rozhoduje správní úřad; jde-li o zrušení veřejné cesty, náměstí, mostu nebo podobného místa veřejného, má příslušné usnesení obecního zastupitelstva zapotřebí schválení politického úřadu (roz. ze dne 29. října 1883 č. 2152). Rovněž o otázce, zda-li určitý statek jest veřejný, rozhoduje příslušný úřad správní, jenž má se při posuzování veřejnosti statku řídití nikoli volným svým uvážením, nýbrž má přihlížeti k zákonným znakům pro pojem veřejnosti vytknutým, na př. při veřejné cestě k nutnosti její a obecným spojovacím prostředkům obce uvnitř i na venek (roz. ze dne 13. července 1882 č. 1389, sb. »Budwinski« č. 1481; ze dne 5. prosince 1890 č. 3861, sb. »Budwinski« č. 5597). Ke zrušení školy jest rovněž zapotřebí schválení vyššího úřadu školního. Ohledně řek a potoků není vůbec zapotřebí zvláštního prohlášení veřejnosti vyjímajíc ten případ, kde se jedná o vyvlastnění soukromé vody k účelům plavby; všechny řeky, potoky, jezera a jiné tekoucí i stojaté vody jsou statkem veřejným, pokud dle zákonných předpisů nebo na základě zvláštního titulu právního vlastnické právo určité osoby není odůvodněno (§ 3 zák. ze dne 30. května 1869 č. 93 ř. z.), takže dle zákona platí domněnka pro veřejnost vod.

III. O nabytí vlastnictví k veřejným statkům platí obyčejné zásady právní, a jest k němu tudíž zapotřebí právního titulu a řádného způsobu nabývacího, kterážto zásada vztahuje se jak na statek státní tak i na statek obecní (§ 290 o. o. z.). Nicméně jest ve prospěch státu stanovena potud výjimka, že dle zákona platí právní domněnka, že statek jsoucí v obecném užívání se pokládá za vlastnictví státu, pokud jiná osoba řádným způsobem svoje vlastnictví k němu neprokáže. Takové výjimečné ustanovení bylo — jak shora uvedeno — vytknuto ohledně vod; rovněž z § 286 o. o. z. se takové ustanovení vyvozuje, avšak neprávem potud, pokud by dle toho, nehledíme-li ku věcem pána nemajícím, věci, kteréž nejsou majetkem soukromým, musely býti statkem státním. V tomto smyslu ustanovuje dv. d. pro Tyrolsko ze dne 7. ledna 1839 č. 325 sb. z. s., že vlastnictví pustých pohorských vrstev ležících nad a pod linií vegetační a nerostná ložiska pokládají se z pravidla a potud za majetek erární, pokud přechod jich ve vlastnictví soukromé osoby neb obce nebyl řádným způsobem prokázán. Avšak zde jedná se spíše o státní právo výsosti než o pravé právo vlastnické, jinak by nebylo lze srovnati tuto právní domněnku se všeobecnou zásadou § 290 o. o. z.

IV. Konečně sluší poznamenati, že veřejné statky nejsou předmětem vydržení, a že promlčením nemohou pozbýti povahy veřejného statku (viz čl. Promlčení).

Statistika obchodu zahraničního.

I. Část všeobecná.

Zák. ze dne 26. června 1890 č. 132 ř. z. a nař. min. fin. a orby ze dne 18. prosince 1893 č. 133 ř. z. bylo nařízeno, že všeliké zboží a všeliké věci, jež v obchodě s celním cizozemskem v dovozu, vývozu a průvozu u některého celního nebo poštovního úřadu se opovídají, pokud se týče